

Nationaal Park Drents-Friese Wold, Nationaal Park Dwingelderveld en Oerlandschap Holtingerveld

november 2016

Tekst: Secretariaat Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek

Fotografie: IVN en Nationaal Park, Holtingerveld: .

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Holtingerveld

Inhoudsopgave

.....	1
Voorwoord	5
Stuurgroep Regionaal Landschap	7
Uitgevoerde projecten 2015.....	8
Programma Natuurlijk Platteland	8
Nationaal Park Dwingelderveld.....	8
Nationaal Park Drents-Friese Wold.....	9
Holtingerveld	9
Nationale en internationale Samenwerking.....	10
Nationale Parken programma ministerie EZ.....	10
Europese Samenwerking via Europarc Federation	10
Communicatie en Educatie	11
Werkgroep Communicatie & Educatie.....	11
Nationaal Park Drents-Friese Wold.....	12
Bosbrunch.....	13
Ondernemerssafari.....	13
Gebruikersplatform.....	13
Communicatie project LIFE Going up a level	13
Werkgroep Flora kartering.....	13
Nationaal Park Dwingelderveld.....	13
Oerlandschap Holtingerveld	14
Websites statistieken Nationale Parken.....	15
Werkgroep Recreatie.....	15
Toekomstplannen	16
Bijlagen	17
Bestedingenplan 2015.....	18
Rekening 2015 (indicatief)	19
Samenstelling Stuurgroep en werkgroepen eind 2015	20

Voorwoord

In dit jaarverslag leest u over de vele activiteiten voor bezoekers. Activiteiten en informatie voor individuele bezoekers en voor groepen. Daarin past ook de voorbereiding van de vernieuwing van het bezoekerscentrum in het Dwingelderveld. In april 2016 is dat bezoekerscentrum onder grote belangstelling “heropend”. Evenzeer van belang voor de ontvangstkwaliteit van bezoekers zijn de cursussen gastheerschap die een aantal ondernemers dit jaar weer heeft gevolgd.

Wij zijn blij met en hebben waardering voor de inzet van de vele vrijwilligers bij al die activiteiten. In de inzet en betrokkenheid van de Junior Rangers zien we hun brugfunctie in de beleving van natuurwaarden naar hun leeftijdgenoten. Door Europarc werden deze activiteiten tijdens de jaarlijks conferentie in Regensburg beloofd met een Award.

U leest over de voortgang in de projecten, ter versterking van de natuurwaarden. We maken melding van de intensieve contacten met alle betrokkenen om zo het draagvlak voor de ontwikkeling van de natuurgebieden te behouden en te versterken.

Een drietal projecten van langere adem mag niet onvermeld blijven. We maakten de aanzet voor een ontwikkelingsplan voor het gehele gebied Dat gebeurde tijdens een massaal bezochte bijeenkomst in november in Ruinen. Die bijeenkomst maakte veel enthousiasme voor samenwerking los. Niet zonder reden vermelden wij de aandacht daarbij voor de relatie van de Nationale Parken met het tussengelegen agrarische gebied, de landbouw ondernemers en de dorpen.

We hebben stappen gezet in de zorgvuldige voorbereiding van de mogelijke komst van edelherten. Van groot belang is daarbij dat we de risico's en bezwaren kennen, waar mogelijk voorkomen en waar noodzakelijk op passende wijze opvangen.

De derde ontwikkeling heeft te maken met de hernieuwde aandacht van de landelijke overheid en organisaties op het gebied van natuur en recreatie voor het belang van de natuur in het algemeen en de Nationale Parken in het bijzonder. Wij zien dit versterkings programma ook als een impuls naar verdere samenwerking tussen de parken op nationaal niveau.

Ik bedank iedereen voor zijn/ haar bijdrage aan de ontwikkeling van onze Nationale parken en het tussengelegen gebied.
Samen komen we verder

Henk van Hooft, voorzitter Stuurgroep Regionaal landschap

Stuurgroep Regionaal Landschap

De Stuurgroep Regionaal landschap Drents-Friese Grensstreek heeft in 2015 drie vergaderingen gehad. In de eerste vergadering in februari hebben we afscheid genomen van de voorzitter/gedeputeerde Rein Munniksma. In deze vergadering is ook ingestemd met de benoeming van Henk van Hooft als nieuwe, onafhankelijk voorzitter voor een periode van 4 jaar.

De projectgroep faunaverkenning Drents-Friese Wold heeft een concept rapport gepresenteerd en voorgesteld om een Soorten Effectrapportage (SER) op te stellen voor herintroductie van edelherten en damherten. Wilde zwijnen en wisenten worden niet meegenomen in de verkenning. Hoewel de SER een instrument is binnen het Drentse Faunabeleid, zal ingezet worden om dit ook te gebruiken voor onderbouwing van een besluit in Fryslân over een uitzondering op het reguliere Faunabeleid (dat geen ruimte biedt voor herten).

In juni is gesproken over de wens om te komen tot een gezamenlijke visie op het gebied. Geen dik rapport, maar een praktische insteek om samen meer te bereiken dan iedere partij afzonderlijk. Besloten is om te starten met een grote bijeenkomst in de regio met deelnemers van veel verschillende partijen. Doel is om te komen tot een visie die niet alleen natuur en beleving binnen de grenzen van de Nationale Parken versterkt, maar ook het omliggende landschap en de dorpen erbij betreft. In de vergadering van november heeft de stuurgroep kennisgenomen van de resultaten van de regio bijeenkomst op 3 november (zie Toekomstplannen). Daarnaast is er gesproken over de landelijke ontwikkelingen Programma Nationale Parken nieuwe stijl van het ministerie van Economische Zaken en een onderzoek van de Wageningen Universiteit dat met internationale studenten landschapsplanologie in het voorjaar 2016 zal plaatsvinden. Tot slot heeft de heer Mensink een presentatie gegeven over (bijna) 200 jaar Maatschappij van Weldadigheid en de toekomstplannen richting Unesco werelderfgoed nominatie.

Uitgevoerde projecten 2015

Programma Natuurlijk Platteland

Op 12 maart 2015 is de Raamovereenkomst ondertekend voor de uitvoering van het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (voorheen Realisatiestrategie Platteland Drenthe). Hierin zijn de grote natuuropgaven die in Drenthe gerealiseerd moeten worden tot 2027 benoemd. Het gaat om maatregelen die met name de instandhouding van Natura 2000 doelen, Programmatische Aanpak Stikstof, waterbeheer 21^e eeuw en Kaderrichtlijn water moeten borgen. Voor het Regionaal Landschap betreft het onder andere de grote opgaven Inrichting Dwingelderveld (afgerond eind 2015), Inrichtingsplan Oude Willem, hermeandering Vledder Aa middenloop en diverse hydrologische maatregelen in het Holtingerveld. De maatregelen die voor de PAS nodig zijn (naast de watermaatregelen) betreffen voornamelijk een intensivering van het reguliere beheer met dunnen, bosvorming, plaggen en begrazing. Waar geen Bestuurscommissie voor de uitvoering wordt ingesteld, is de Stuurgroep Regionaal Landschap het platform voor afstemming en samenwerking.

Nationaal Park Dwingelderveld

In 2015 is een bijdrage geleverd aan de vernieuwing van het bezoekerscentrum bij Ruinen. Vanuit het LIFE project Inrichting Dwingelderveld is een bijdrage geleverd aan een nieuwe maquette van het gebied, geheel uitgevoerd met wol van de Drentse heideschape. Vanuit het Nationaal Park is een bijdrage geleverd voor een mobiel meubel met Nationaal Park informatie en aan de educatieve wanden. Het bezoekerscentrum wordt in maart 2016 heropend.

Voor het laatste jaar is er een bijdrage naar de schaapskudde Dwingeloo gegaan. Vanaf 2016 heeft de provincie Drenthe een nieuwe integrale regeling voor schaapskuddes in Drenthe in uitvoering. Deze is gebaseerd op gelijke monniken, gelijke kappen, waarin een extra bijdrage voor de kuddes in een Nationaal Park niet past. Het inrichtingsplan voor het Dwingelderveld is nagenoeg gereed. De basis voor de waterhuishouding in het Dwingelderveld is nu op orde. Langzaam zal het grondwaterpeil stijgen. De fiets- en wandelpaden zijn aangelegd. Alleen de parkeerplaats aan de zuidkant bij Ruinen moet nog gerealiseerd worden. Hiermee wordt afgestemd met de ontwikkeling van het dorp Ruinen als poort naar het Dwingelderveld

Nationaal Park Drents-Friese Wold

In het Drents-Friese Wold is een verkenning naar herintroductie van groot wild uitgevoerd. De conclusie van de eerste verkenning is dat herintroductie van edelherten gewenst is en dat de o-optie voor damherten zou moeten worden opgeheven. Naar verwachting zullen damherten zich vanzelf vanuit de populatie rond Oranjewoud in het Drents-Friese Wold vestigen. Van edelherten is niet de verwachting dat er binnen 50 jaar een populatie zich spontaan zal vestigen. Als eerste stap wordt een SER opgesteld.

LIFE Going up a level

Nadat in 2014 een LIFE subsidie voor het Drents-Friese Wold en Leggelderveld werd toegekend, heeft de provincie de bestuurscommissie Oude Willem opdracht gegeven ook deze opgaven in uitvoering te brengen. De bestuurscommissie heeft 2015 vooral benut om de plannen uit te werken tot uitvoeringsbestekken en alle noodzakelijke procedures te doorlopen. Ondertussen zijn belangstellenden en bewoners via nieuwsbrieven en veldexcursies geïnformeerd over de plannen. Omdat een belangrijke opgave gerelateerd is aan grondwater, zijn er op verschillende plaatsen extra peilbuizen geplaatst. Hiermee wordt de ontwikkeling van de grondwaterstanden gemonitord.

Holtingerveld

In het Holtingerveld zijn nieuwe wandelroutes en een mountainbike route uitgezet. Halverwege 2015 is een nieuwe werkgroep Beheer, Inrichting en onderzoek in het Holtingerveld gestart. In de werkgroep zijn de beheerders, waterschap en provincie vertegenwoordigd. De belangrijkste opgave voor de werkgroep is om af te stemmen over de inrichtings- en beheeropgaven uit het programma Natuurlijk Platteland en de monitoring en onderzoek begeleiden die voor Natura 2000 nodig zijn..

Nationale en internationale Samenwerking

Nationale Parken programma ministerie EZ

In 2015 is het programma 'Naar Nationale Parken van Wereldklasse' van het ministerie van EZ van start gegaan. De directe aanleiding was een amendement van de Tweede Kamer waarin gevraagd werd om van de Nationale Parken een sterker merk te maken, waarbij de regionale economie beter profiteert van de aanwezigheid van een Nationaal Park. Tijdens de startbijeenkomst met potentiële stakeholders op 12 mei 2015 werden de huidige knelpunten, de verbetermogelijkheden en de kansen voor de Nationale Parken van de toekomst verkend. Er kwamen vier manieren van kijken naar toekomstige ontwikkeling - vier perspectieven voor de Nationale Parken uit naar voren:

- het sociaaleconomisch perspectief,
- het belevingsperspectief,
- het ruimtelijk perspectief en
- het governance-perspectief.

Deze perspectieven zijn nader verkend en op hoofdlijnen uitgewerkt in een eerste concept-Programmaplan dat in november 2015 is gepresenteerd.

De programmadirecteur heeft in augustus een gesprek gehad met de Stuurgroep. Daarbij heeft de Stuurgroep gelegenheid om te laten weten met welke ontwikkelingen we in de Drents-Friese grensstreek aan de slag zijn en wat onze verwachtingen van het programma van EZ zijn.

Europese Samenwerking via Europarc Federation

De jaarvergadering van de Europarc Federatie vond plaats op 16 en 17 oktober in Regensburg, Duitsland. Thema van de conferentie was "Protected areas in a changing world". De conferentie was dit jaar vanwege het ontbreken van een sponsor korter dan normaal. Desondanks waren er inhoudelijk interessante presentaties. Wij ontvingen voor ons communicatieplan Regionaal Landschap een Award, waarmee we heel vereerd zijn. De conferentie werd namens onze gebieden bezocht door Henk van Hooff, Nico Driessen en Catrien Scholten.

Europarc zet zich meer in voor beïnvloeding van de Europese politiek. Getracht wordt de lange termijn effecten van besluiten op natuur, milieu en omgeving meer mee te laten tellen naast korte termijn economische winst.

Communicatie en Educatie

De Nationale Parken vertellen het verhaal van de Nederlandse Natuur

Werkgroep Communicatie & Educatie

De werkgroep Communicatie, Educatie en Marketing van het Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek kwam in 2015 vijf maal bijeen. De werkgroep legde in de eerste helft van 2015 de laatste hand aan het Strategisch meerjaren Communicatieplan Communicatie, Educatie en Marketing: "Samen bereiken we meer...". Dit plan werd in juni door de Stuurgroep vastgesteld.

Internationale waardering voor integrale benadering communicatie, educatie en marketing: "Together we achieve more..."

De wijze waarop samengewerkt wordt op het gebied van communicatie, educatie en marketing was voor de Europarc federatie aanleiding om ons een oorkonde te overhandigen waarmee waardering werd gegeven voor de ingeslagen weg om er samen de schouders onder te zetten. De oorkonde werd op 26 oktober tijdens de Europarcconferentie in het Duitse Regensburg door Europarc voorzitter Ignace Schops overhandigd aan voorzitter Henk van Hoof en secretaris Catrien Scholten

- In dit nummer:
- Biologisch Dwingelderveld in 2014
 - Aankomst als lidmaat
 - Havelte
 - Met Maarten Peetock op de Havelteberg
 - Veranderde organisatie
 - Jacht en jagers
 - Vindier Als versierd
 - Rappen voor moeras bos
 - Ontwikkelingsproject Dwingelderveld
 - Ontwikkelingsproject Oude IJssel
 - In uitvoering: Poort Haveltegebied
 - Wilde grazers in het veld
 - Sprinkuwerk: Nieuw uit de reuker
 - Nieuw 2000
 - Nationale Luchter
 - Groene kansen en kansen naar Witter-heren

Wooit u in de buurt van het Nationaal Park Dwingelderveld, dan wilt u gewaard om twee keer per jaar het blad Veldsprak in de bus te krijgen. Als compensatie van het Nationaal Park Drents-Friese Wold ontving u Bladwijzer. We hebben besloten met ingang van 2015 een gezamenlijk blad te laten geven, dat we Veldwijzer hebben genoemd. Dit blad zal twee keer per jaar uitkomen en wordt verspreid in het oude gebied rond de Nationale Parken en bovendien in de omgeving van het Holtingerveld. Hierin informeren wij u over de ontwikkelingen in een rond deze drie prachtige natuurgebieden, nieuwe plannen, beheerwerkzaamheden, activiteiten en meer.

Nationaal Park Drents-Friese Wold

Basis en pluspakket C&E

De digitale nieuwsbrief is in 2015 drie keer verschenen. De informatie is vooral bestemd voor omwonenden en ondernemers in en rond het nationaal park. Veel aandacht werd gegeven aan de inrichting Oude Willem, bijeenkomsten van de juniorrangers en gastheren, de bosbrunch en het onderzoek naar de herintroductie van edelherten. De nieuwsbrief wordt naar naar circa 600 mailadressen verzonden. Het nationaal park is ook actief op Twitter (@nationaalparkDF) met ruim 1.400 volgers.

Speciale aandacht ging uit naar het project Oude Willem, LIFE, Going up a level. Op 21 mei organiseerden we een excursie voor bestuurders. Er werd een veldbezoek gebracht aan Doldersum, Oude Willem en het Leggelderveld.

Met het Stellingwerfcollege in Oosterwolde hebben we contact over Oude Willem in het kader van Scholen voor Duurzaamheid.

In 2015 is ook een smaakfietsroute ontwikkeld. Een route langs bedrijven die iets eetbaars (proef de streek) verkopen aan bezoekers. Variërend van een bezoek aan een landbouwbedrijf, een stalletje met jam langs de weg tot een restaurant die streekproducten op de kaart heeft.

Op 23 september deden 150 leerlingen van basisscholen in Drenthe mee met het project “de echte wildernis”. Deze dag werd georganiseerd in samenwerking tussen Het Drentse Landschap, Staatsbosbeheer en IVN.

Op 2 oktober kwamen 63 leerlingen en 20 leerkrachten van CBS De Vaart uit Hoogersmilde de schaapskooi in Doldersum bezoeken. Zij gaven de aftrap voor een schapenproject. De kinderen gingen op zoek naar Sam het schaap. Herder Catrinus Homan gaf een demonstratie. In week 41 kwamen nog eens 9 groepen van gemiddeld 25 kinderen naar het informatiecentrum en schaapskooi.

Juniorrangers van het Drents-Friese Wold kwamen in 2015 9 keer bij elkaar. Ze hielpen met beheer en ontdekken steeds meer over de natuur. Jaarlijks hoogtepunt is natuurlijk het zomerkamp. Dit jaar was dat op een bijzondere locatie bij Boschoord. 2 aspirantleden deden “examen” en ontvingen het Juniorranger certificaat van Europarc.

Samen met andere Nederlandse juniorrangers ging een grote groep op bezoek bij de juniorrangers van het Duitse National Park Wattenmeer; een hele leerzame week over het Duitse wad. Naast veel leren, ontstaan ook (internationale) vriendschappen.

Vrijwilligers en Recreanten

Op 6 juni is informatie over de nationale parken gegeven bij de feestelijke opening van het toeristisch informatiepunt Dieversluis.

Gastheerschap. Op 17 maart ontvingen 7 recreatie-ondernemers hun certificaat en gavelbordje “gastheer van Nationaal Park Drents-Friese Wold”. Het totaal aantal gastheren (en dames) van het Drents-Friese Wold komt daarmee op 36.

Bosbrunch

Ondernemers (gastheren) organiseerden op 27 juni voor hun gasten de jaarlijkse bosbrunch bij de schaapskooi in Doldersum. Hieraan namen zo'n 250 mensen deel. De Gastheren en Gastvrouwen van het Nationaal Park Drents-Friese Wold vertellen het verhaal van de natuur van het Nationaal Park door aan hun eigen gasten. Dat gebeurt via folders, websites, excursies en sinds kort ook via hun Facebookpagina: www.facebook.com/gastherendfw

Ondernemerssafari

Samen met de marketing van de gemeente Westerveld (het nationale park van Drenthe) is een gebiedssafari georganiseerd in het Drents-Friese Wold. Circa 60 deelnemers, vooral ondernemers, werden geïnformeerd over de ontwikkelingen en interessante locaties voor gasten. De start was bij Dieversluis. Er werd informatie gegeven over het LIFE project Oude Willem, er was aandacht voor smaakroutes, de historie van Zorgvlied, outdoor Appelscha en het belevingspad Hoogersmilde.

Gebruikersplatform

Twee maal per jaar komt het gebruikersplatform bijeen om van gedachte te wisselen over actuele ontwikkelingen in het gebied. Het gebruikersplatform fungeert ook als klankbordgroep voor het Lifeproject 'Going up a Level'.

Communicatie project LIFE Going up a level

Op 25 september is een veldsymposium georganiseerd voor geïnteresseerden in en rond Oude Willem waar bij het Life project 'Going up a Level' centraal stond. Na de start bij Hoeve aan de Weg gingen circa 50 personen in groepjes op de fiets langs de verschillende posten in het veld waar ter plekke een toelichting werd gegeven over het gebied.

Werkgroep Flora kartering

De werkgroep Florakartering inventariseert en monitort gebieden in nauw overleg met de gebiedsbeheerders van het Nationaal Park. Het jaarverslag van de werkgroep met mooie foto's van waarnemingen is te downloaden van de website van NP Drents-Friese Wold. In mei 2015 kreeg de groep een cursus grassen (foto). Er werd zelfs een weer soort ontdekt die na 1950 niet meer is waargenomen in het gebied is waargenomen: *Alopecurus aequalis* de rosse vossenstaart. Een zeldzaam vaak over het hoofd gezien gras. Floristisch Onderzoek Nederland (verspreidings-atlas) vermeldt deze vondst onder de bijzondere vondsten van 2015.

Nationaal Park Dwingelderveld

Basis- en Pluspakket C&E

Natuurmonumenten speelt een belangrijke rol in de communicatie en educatie van het Dwingelderveld. De educatief medewerker werkt voor het Nationaal Park en natuurmonumenten vanuit het bezoekerscentrum. In en rond het bezoekerscentrum werken 5 (deels parttime) beroepskrachten en circa 75 vrijwilligers aan gastvrije ontvangst van bezoekers. Het bezoekerscentrum is van 1 april tot 1 november dagelijks geopend. Vanaf 1 november 2015 is het bezoekerscentrum gesloten geweest voor het publiek vanwege de grote interne verbouwing. Wel was er in de weekenden een informatiebalie geopend in het kantoor.

Nadat de financiering rond was, is in de laatste maanden van 2015 hard gewerkt aan de vormgeving en invulling van een geheel vernieuwde expositie. Meest bijzondere element is wel de maquette, geheel gemaakt van schapenwol van de Drentse heideschape. De maquette is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage vanuit het LIFE programma.

Volgens programma zijn er weer 4 winteravondlezingen georganiseerd. Vanwege de verbouwing van het bezoekerscentrum is een deel in De poort van Ruinen gehouden in plaats van het bezoekerscentrum.

Ook in het Dwingelderveld is een cursus gastheerschap georganiseerd. Dat heeft geleid tot uitreiking van certificaten aan 7 nieuwe ondernemers die zich gastheer van het Nationaal Park mogen noemen. Daarnaast is er voor ondernemers in samenwerking met de gemeenten De Wolden en Westerveld een "safari" georganiseerd.

Vanuit het bezoekerscentrum wordt een groot aantal activiteiten voor recreanten georganiseerd zoals zondagmiddagexcursies met de boswachter, reeën avondexcursies, huifkartochten, evenementen zoals Wilde buitendagen, midzomernachtloop en de Kerstwandeling in Ruinen.

Voor schoolklassen en kinderen is er een breed aanbod zoals OERRR en het scholen programma De Big 5.

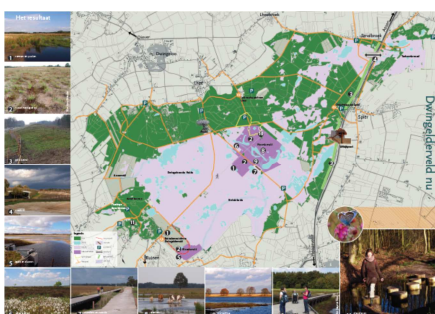
Vanuit het Dwingelderveld worden ook actief de nieuwe media bediend via Facebook en Twitter @Dwingelderveld en @BCDwingelderveld.

Communicatie rond project Inrichting Dwingelderveld

In september is er een internationaal symposium georganiseerd om de resultaten van de proef met heideontwikkeling te delen. Het symposium is georganiseerd in samenwerking met de Universiteit van Antwerpen.

In de zomer is de kaart/folder opgeleverd die in plaats komt van het zogenaamde Layman's report (lekenrapport). Daarin zijn de resultaten van het project verwerkt in een kaart, waarmee mensen in het gebied de resultaten kunnen zien.

De Resultaten van het LIFE project zijn ook gedeeld met collega's binnen Europa tijdens de conferentie van Europarc.

Oerlandschap Holtingerveld

Toegangspoort

Er zijn plannen uitgewerkt voor de realisatie van een informatiecentrum en verschillende wandelroutes rond de Havelterberg. De routes zijn door middel van paaltjes uitgezet in het veld. Het ontwerp van het informatiecentrum is gereed. Er is een exploitant voor de horeca gevonden. In januari worden de plannen tijdens een inloopavond in Wapse aan belangstellenden gepresenteerd. Nu moet de gemeenteraad van Westerveld instemmen met de wijziging van het Bestemmingsplan. Als dat rond is, verwachten we dat de raad halverwege 2016 groen licht geeft voor de bouw.

Een frisse neus voor minder mobiele ouderen

Voor mensen die niet meer zo mobiel zijn maar af en toe even echt naar buiten willen. Lekker frisse lucht opsnuiven en genieten van de prachtige natuur met een groepje gelijkgestemden. Voor iedereen die zelf kan lopen, al of niet met wandelstok of rollator. Bij sommige excursies kon een scootmobiel mee. Voor deze doelgroep uit het NP Drents-Friese Wold gebied, zijn twee excursies georganiseerd.

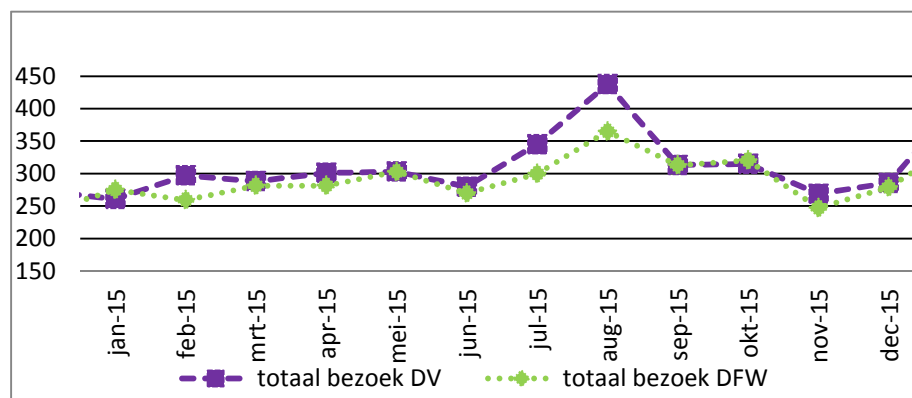
Excursie I: Een frisse neus met schaapsherder Jelle Kootstra op de Havelterbergen een bezoek aan de hunebedden. Vervolgens ging de groep naar het Hunehuis, prachtig gelegen bovenop de Havelterberg.

Excursie II: Weidevogels kijken bij boer Murk Nijdam in Wommels. Voor de uitvoering van het project is een beroep gedaan op een aantal enthousiaste vrijwilligers. De deelnemers hebben dit initiatief zeker gewaardeerd.

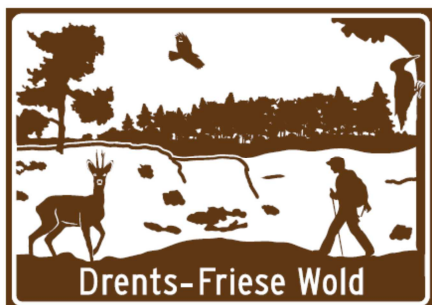
Websites statistieken Nationale Parken

Gemiddeld dagelijks bezoek per maand.

De bezoeken aan de websites laten een gestage groei zien, met duidelijk extra bezoekers tijdens de zomermaanden.

Werkgroep Recreatie

De werkgroep Recreatie wordt getrokken door het Recreatieschap. Doelstelling is het fysiek beleefbaar houden van de gebieden. In 2015 is veel aandacht gegaan naar bebording van het gebied. Eind 2015 was een nieuw ontwerp van het gebiedsbord Drents-Friese Wold klaar. De borden worden in 2016 eerst geplaatst langs de N381 bij Hoogersmilde en vanaf de andere kant voor Appelscha.

Daarnaast wordt een plan uitgewerkt voor een betere bewegwijzering naar parkeerplaatsen en informatiepunten. Doel daarbij is om meer mensen in het dorp te laten starten in plaats van aan de directe rand van de natuur.

Tot slot is er aandacht voor knooppuntensysteem van wandelroutes en paardenroutes vergelijkbaar met de fietsknooppunten. Dit maakt het plannen van een route, aangepast aan de wens van de bezoeker gemakkelijker.

Toekomstplannen

In juni 2015 heeft de Stuurgroep opdracht gegeven om een startbijeenkomst te organiseren met een goede afspiegeling van de verschillende partijen en belanghebbenden in de regio. Doel is het opstellen van een gezamenlijk actieplan voor het door ontwikkelen van het hele gebied in samenhang. Daarbij zowel een visie op de 3 grote natuurkernen, verbindingen met dorpen en tussengebied en aandacht voor poorten en bewegwijzering.

Op 3 november vond onder leiding van bureau Wing deze startbijeenkomst plaats in De Poort van Ruinen. Er waren bijna 100 mensen aanwezig en de bijeenkomst was voor velen inspirerend. Iedereen werd uitgedaagd mee te denken over de toekomst van natuur, recreatie en landbouw. De avond heeft opgeleverd een beeld dat samenwerken meerwaarde heeft voor zowel de ontwikkeling als de marketing van het gebied. Er zijn heel veel aantrekkelijke plekken, attracties en activiteiten mogelijk in de regio. Maar wat is nu echt uniek, dat blijft nog onduidelijk.

Er komen vier hoofdlijnen uit naar boven, waar langs we de komende jaren verder gaan ontwikkelen:

1. Bezoeker centraal
2. Dorp als poort
3. Landbouw als ambassadeur
4. Robuuste natuur

De Stuurgroep zal in 2016 verder uitwerken op welke wijze we verder gaan met uitvoering, communicatie en promotie.

Bijlagen

Bestedingenplan 2015

Actielijnen/thema's	besteed				NP budget provincie			Anders beschikbaar gesteld		
	2014	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Drents-Friese Wold										
1	N&L: Hydrologisch herstel	10.000	0	0	0	p.m				
2	N&L: Natuurlijke ontwikkeling en begrazing	29.000	29.000							
3	Educatie, Communicatie en marketing	47.085	48.167	50.000	50.000					
4	Duurzame economie (incl recreatievoorzieningen en BC)	12.019	25.000	45.000	45.000					
5	Organisatie en financiering	6.878	10.000	10.000	10.000					
<i>Totaal DFW</i>		<i>104.982</i>	<i>112.167</i>	<i>105.000</i>	<i>105.000</i>					
Dwingelveld										
6	N&L: Hydrologisch herstel	90.000	70.000	0	0					
7	Cultuurhistorie (schapen)	29.900	24.000							
8	Educatie, Communicatie en Marketing	55.035	48.167	50.000	50.000					
9	Recreatieve voorzieningen (BC exploitatie+ upgrade)	30.000	85.000	55.000	55.000					
10	Organisatie, financiering en onderzoek	11.965	10.000	10.000	10.000					
<i>Totaal DV</i>		<i>216.900</i>	<i>237.167</i>	<i>115.000</i>	<i>115.000</i>					
Holtingerveld										
11	Economie: proces Poort doorontwikkeling incl bedrijvigheid en horeca	12.390								
12	C,E&M: Informatievoorziening, themaroutes en ontsluiting	1.420	14.667	20.000	20.000	261.000				
13	Recreatie(zonering), betrekken ondernemers, natuurspeelplaats					25.000				
14	Natuur en water									
15	Archeologie en cultuurhistorie									
<i>Totaal Holtingerveld</i>		<i>13.810</i>	<i>14.667</i>	<i>20.000</i>	<i>20.000</i>	<i>286.000</i>				
Totaal € 363.978 PS geld		335.692	364.000	240.000	240.000	286.000	0	0	0	

Rekening 2015

Bestedingenplan Regionaal Landschap 2015

	NP budget provincie	Anders beschikbaar gesteld	restant beschikbaar	uitgegeven
Actielijnen/thema's	2015	2015		
Drents-Friese Wold				
1 N&L: Hydrologisch herstel			€ -	€ -
2 N&L: Natuurlijke ontwikkeling en begrazing	€ 29.000		€ - 4.985	€ 33.985
3 Educatie, Communicatie en marketing	€ 40.000		€ - 4.663	€ 44.663
4 Duurzame economie (incl recreatievoorzieningen)	€ 20.000		€ 10.000	€ 10.000
5 Organisatie en financiering	€ 10.000		€ 2.437	€ 7.563
<i>Totaal DFW</i>	€ 99.000		€ 2.789	€ 96.211
Dwingelderveld				
6 N&L: Hydrologisch herstel	€ 70.000		€ -	€ 70.000
7 Cultuurhistorie	€ 24.000		€	€ 24.000
8 Educatie, Communicatie en Marketing	€ 45.000		€ 6.388	€ 38.612
9 Recreatieve voorzieningen	€ 80.000		€ - 10.000	€ 90.000
10 Organisatie, financiering en onderzoek	€ 25.978		€ 8.961	€ 17.017
<i>Totaal DV</i>	€ 244.978		€ 5.349	€ 239.629
Holtingerveld				
11 Economie: proces Poort doorontwikkeling incl bedrijvigheid en horeca	€ -			€ -
12 C,E&M: Informatievoorziening, themaroutes en ontsluiting	€ 20.000		€ - 8.500	€ 28.500
13 Recreatie(zonering), betrekken ondernemers, natuurspeelplaats				€ -
14 Natuur en water				€ -
15 Archeologie en cultuurhistorie				€ -
<i>Totaal Holtingerveld</i>	€ 20.000		€ - 8.500	€ 28.500
Overig (tussenliggend gebied)				
16 Landschapskwaliteit			€ -	€ -
17 Recreatievoorzieningen			€ -	€ -
18 Duurzame economie			€ -	€ -
19 Communicatie, Educatie, Marketing			€ -	€ -
Totaal	€ 363.978	€ -	€ - 362	€ 364.340

Verschillen in de begroting treden op een aantal punten op. Onder 4, recreatieve voorzieningen Drents-Friese Wold was door de Stuurgroep € 20.000 gereserveerd voor het bezoekerscentrum Appelscha. Staatsbosbeheer heeft daartoe geen aanvraag ingediend. Aan het eind van het jaar is nog € 5.000 toegezegd voor een familiepad bij de Vledderhof. Ook € 5.000 is onder punt 3, educatie, toegezegd voor een film over de Wildernis van Drenthe. De trailer ervan kan ingezet worden bij de communicatie over herintroductie edelherten.

Samenstelling Stuurgroep en werkgroepen eind 2015

De organisatie van de Samenwerking in het Regionaal Landschap is als volgt

Stuurgroep Regionaal Landschap

Voorzitter, onafhankelijk	H. van Hooff
Provincie Drenthe – secretaris	Mw C. Scholten
Provincie Fryslân	J. Kramer
Provincie Drenthe	H. Jumelet
Waterschap Reest en Wieden	H. Lammers
Gemeente Westerveld	H. Geertsma
Gemeente Ooststellingwerf	S. Derks
Gemeente De Wolden	J. ten Kate
Gemeente Midden Drenthe	G.J. Bent
Staatsbosbeheer	B. Hummelen
Natuurmonumenten	W. Alblas
Het Drentse Landschap	E. van der Bilt
LTO Noord	K. Flinkert
Recreatieschap Drenthe	H. Hartog
Recron	R. Beerendonk
Drents Particulier Grondbezit	R. Eekman Rooda
Maatschappij van Weldadigheid	J. Mensink

Ambtelijke voorbereidingsgroep

Provincie Drenthe – voorzitter	Mw C. Scholten
Provincie Drenthe – secretaris	Mw A. Molanus
Provincie Fryslân	H. Valk
Waterschap Reest en Wieden	S.Bootsma
Gemeente Westerveld	Mw A. Poelman
Gemeente Ooststellingwerf	Mw P. Dekker
Gemeente De Wolden	Mw I. de Groot
Gemeente Midden Drenthe	Mw M. Huisjes
Staatsbosbeheer	B. Jenster
Natuurmonumenten	R. Kreetz
Het Drentse Landschap	U. Vegter
LTO Noord (agendalid)	R. Visser
Recreatieschap Drenthe	Mw H. Mulder
Recron	K. Bron
IVN	N. Driessen
Maatschappij van Weldadigheid	vacature
Drents Particulier Grondbezit (agendalid)	

Werkgroep Communicatie, Educatie en marketing

IVN, voorzitter	N. Driessen
Provincie Drenthe (Holtingerveld)	H. Dekker
Natuurmonumenten	C. de Jong
Gemeente De Wolden	Mw I. de Groot
Staatsbosbeheer	H. Kruk
IVN	Mw N. de Boer
Gemeente Midden Drenthe	Mw M. Huisjes
Gemeente Ooststellingwerf	Mw. L. Huisman
Gemeente Westerveld	Mw G. Ebbeling
Provincie Drenthe, agendalid	Mw C. Scholten

Werkgroep recreatie

Recreatieschap, voorzitter	Mw H. Mulder
Recreatieschap	R. Nijdam
Gemeente Westerveld	Mw G. Ebbeling/mw A. Poelman
Gemeente Midden-Drenthe	Mw M. Huisjes
Gemeente De Wolden	Mw I. de Groot
Staatsbosbeheer	Mw J. Bijmolt
Tourist Info	Mw L. Veening
Natuurmonumenten	Mw O. de Lange
Maatschappij van Weldadigheid	vacature
Gemeente Ooststellingwerf	Mw L. Huisman
Provincie Drenthe	Mw C. Scholten
Het Drentse Landschap	H. de Graaff

Projectgroep Holtingerveld

Provincie Drenthe (vz)	Mw C. Scholten
Staatsbosbeheer – Stuurgroep RL	B. Hummelen
Werkgroep beleven	H. van der Horst
Werkgroep BIO	Mw A. Doornbosch
Gemeente Westerveld	Mw E. Deddens
TBO	
Waterschap Reest en Wieden	

Werkgroep Recreatie Holtingerveld

Provincie Drenthe (vz)	H. van der Horst
Gemeente Westerveld	D. Buieter
Gemeente Westerveld	Mw. G. Ebbeling
Staatsbosbeheer	R. Achter de Molen
Recreatieschap	Mw. H. Mulder
ROAHH	K. Vingerhoets
lid	A. Kerssies

Werkgroep BIO Holtingerveld

Prolander (vz)	Mw. A. Doornbos
Staatsbosbeheer	G. Hietbrink
Provincie Drenthe	H. Dekker
Natuurmonumenten	R. Popken
Defensie	R. Mulder
Het Drentse Landschap	H. de Graaf
Particuliere eigenaren	Mw Pigeaud
	Mw M. Moret
	M. Rutten
Waterschap Reest en Wieden	J. Essenbrink